

ÜSKÜDAR

deresi Mezarlığı'nın geçmişinin XVII. yüzyılın ortalarına kadar uzandığı anlaşılmaktadır. Mezarlığın bir kısmına Selânikliler gömüldüğü için Selânikliler Mezarlığı adını almıştır. Üsküdar'ın Ermeni, Rum ve Müsevî mezarlıkları Bağlarbaşı'nda birbirine bitişik konumdadır. Yüksek bir duvarla çevrili mezarlık alanının sağ ve sol yanı Ermeniler'e, orta kısmı Rumlar'a aittir. Saray mimarlarından Kırkor ve Serkis Balayan, şair Mateos Zarifyan ve Bedros Turyan burada gömülüdür. Müsevî mezarlığı ise Mahir İz caddesine bakan kısımdadır. Nakkaştepe'deki Yahudi Maşatlığı da satsal yönden çok değerli mezar taşlarına sahiptir. Haydarpaşa Asker Hastahanesi'nin arkasında denize nâzır tepede yer alan İngiliz Mezarlığı, Kırım Harbi'nde yaralı olarak buradaki hastahaneye getirildikten sonra veya çıkan kolera salgını sonucunda ölen müttefik İngiliz askerlerinin gömüldüğü mezarlıktır. İngiliz şarkiyatçısı Edward Denison Ross ile Macar savaş kahramanı Guyon Richard burada gömülüdürler. Mezarlığın ortasında yer alan, kaidesi granit, üst kısmı mermerden yapılmış anıt 1857'de Kraliçe Victoria tarafından diktirilmiştir (ayrıca bk. *DİA*, ilgili maddeler).

BİBLİYOGRAFYA :

H. Dernschwam, *İstanbul ve Anadolu'ya Seyahat Günlüğü* (trc. Yaşar Önen), Ankara 1992, s. 207; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, I, 472- 476; İzzet Kumbarcılar, *İstanbul Sebilleri*, İstanbul 1938, s. 17, 19, 25; İbrahim Hilmi Tanışık, *İstanbul Çeşmeleri*, İstanbul 1945, II, 253-481; R. Jannin, *Constantinople byzantine*, Paris 1950, s. 450-451; Konyalı, *Üsküdar Tarihi*, I-II; Semavi Eyice, *Bizans Devrinde Boğaziçi*, İstanbul 1976, s. 49-52; a.mlf., "Fetihten Önceki Üsküdar", *Üsküdar Sempozyumu I: 23-25 Mayıs 2003: Bildiriler* (ed. Zekeriya Kurşun v.dğr.), İstanbul 2004, s. 17-20; Affan Egemen, *İstanbul'un Çeşme ve Sebilleri*, İstanbul 1993, tür.yer.; Mehmet Nermi Hasakan, *İstanbul Hamamları*, İstanbul 1995, s. 12-14, 28-29, 41-44, 77-81, 102-105, 135-138; a.mlf., *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar*, İstanbul 2001, I-III; Mustafa Özdamar, "Üsküdar Namazgâhları", *Üs-*

küdar Sempozyumu I: 23-25 Mayıs 2003: Bildiriler (ed. Zekeriya Kurşun v.dğr.), İstanbul 2004, I, 97-105; İsmail Orman, "Osmanlı Su Medeniyeti: Üsküdar'daki Su Tesisleri Bağlamında Bir Değerlendirme", a.e., I, 117-136; Tülay Sezgin, "Üsküdar'da Hatun Türbeleri", a.e., II, 139-154; Şehrazat Karagöz, "Marmaray Projesi Üsküdar Meydanı Aç-kapa İstasyonu Arkeolojik Kurtarma Kazıları", 15. *Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu (24-26 Nisan 2006)*, Ankara 2007, s. 137-166; a.mlf., "Khrysopolis'in Koloni Kenti Olarak Tarihte Yeri", *Gün Işığında İstanbul'un 8000 Yılı*, İstanbul 2007, s. 32-53; Şeniz Atik, "Marmaray İstasyon Projesi Kapsamında Üsküdar Meydan Kazısı-1", a.e., s. 54-63; Cahit Baltacı, "XV- XVI. Asırlarda Üsküdar Medreseleri", *Uluslararası Üsküdar Sempozyumu V: 1-5 Kasım 2007: Bildiriler* (ed. Coşkun Yılmaz), İstanbul 2008, I, 97-102; Nuray Güler, "Üsküdar'ın Merkezi: Gülfem Çarşısı (XVI. Yüzyıl)", a.e., I, 451-466; Nimet Bayraktar, "Üsküdar Kütüphaneleri", *VD*, sy. 16 (1982), s. 45-59; Behçet Ünsal, "Sinan'ın Son Bir Eseri Üsküdar-Büyük Hamamı'nın Aslı Şekline Dönüşümü", *Taç*, I/1, İstanbul 1986, s. 23-28; Enis Karakaya, "Üsküdar'ın Bizans Devri Arkeolojisi", *İstanbul*, sy. 46, İstanbul 2003, s. 74-76.

ENİS KARAKAYA

ÜSKÜDAR MEVLEVÎHÂNESİ

Üsküdar ilçesinde İmrahor semtinde Ayazma mahallesinde Doğancılar caddesinin batı yakasında yer almaktadır. Sultanazade Halil Numan Dede Bey tarafından 1207'de (1792-93) kurulan mevlevihâne, İstanbul'daki diğer mevlevihânelerden farklı olarak özellikle taşradan İstanbul'a gelen ve İstanbul'dan Anadolu'ya geçen dervişlerin konaklaması için tasarlanmıştır. Aynı zamanda Galata Mevlevihanesi'nin yirminci postnişini olan Numan Dede'nin, Üsküdar'daki evini tâdil etmek ve buna bir semâhâne eklemek suretiyle ilk mevlevihâne binasını meydana getirdiği bilinmektedir.

Üsküdar Mevlevihanesi XIX. yüzyıl için de birçok defa yenilenmiş ve onarım ge-

çirmiştir. II. Mahmud, Müşir Ahmed Fevzi Paşa'yı bina emini tayin ederek 1250'de (1834-35) mevlvihâneyi yeni baştan inşa ettirmiş, Abdülmecid döneminde 1844, 1845 ve 1851 yıllarında yapının birtakım eksikleri tamamlanmış ve onarımı yapılmıştır. Son olarak 1872'de Kaptanıderyâ Ahmed Vesim Paşa tarafından bugünkü şekliyle ihya edilmiştir. Semâhâne-türbe, selâmlık-mutfak, dedegân ve harem dairelerinden meydana gelen yapılar topluluğu XIX. yüzyılın son çeyreğinde de birtakım onarımlar geçirmiş olmalıdır. Son postnişin Ahmed Remzi (Akyürek) Dedeefendi 1919'da meşihata getirildiğinde harap durumdaki mevlvihâneyi tamir ettirmiştir. Diğer taraftan mevlvihânenin II. Meşrutiyet döneminin başlarında Bahariye ve Yenikapı mevlvihânelerini ihya eden, Mevlvî muhibbi Sultan Reşad tarafından yenilenmesi düşünülmüş, bu dönemde Evkaf Nezâreti inşaat ve tamirat müdürü Mimar Kemâleddin Bey ilginç bir taslak hazırlamış, ancak Balkan savaşları ile I. Dünya Savaşı'nın araya girmesi üzerine bu proje uygulanamamıştır. Cumhuriyet döneminde terk edilen ve zamanla harap duruma gelen binalar harem bölümü dışında 1975-1980 yıllarında bazı hayır severlerin yardımlarıyla onarılmıştır.

Mevlevihânedeki cumartesi günleri mukabele icra edilmesine rağmen burası, Mevlvî dervîşi yetiştirmekle yükümlü bir âsî-tânedeki ziyade konaklama fonksiyonuna yönelik bir tesis olduğundan diğer İstanbul mevlvihânelerine oranla başta müzikli Mevlvî kültürünün gelişimi açısından daha mütevazı bir geçmişe sahiptir. Dahiliye Nezâreti'nin 1301 rûmî tarihli (1885-86) istatistik cetvelinde burada on dört dervişin ikamet ettiği belirtilmiştir. Numan Dede'den sonra Mehmed Hüsameddin Dede (ö. 1801), Ali Nâilî Dede, İsmâil Hulûsi Dede, Seyyid Mehmed Emin Dede, Seyyid Abdullah Necib Dede, Ahmed Ârif Dede, Mehmed Zeki Dede, Mehmed Hasib Dede, Halil Hâlid Dede, Ârif Dede, Galata Mevlvihânesi'nin son postnişini Ahmed Celâleddin Dede ve Ahmed Remzi Dede (ö. 1944) posta geçmiştir. Mevlvihânenin arsası doğuda Doğancılar caddesi, diğer yönlerde bahçeli meskenlerin işgal ettiği komşu parsellerle çevrilidir. Semâhâne-türbe arsanın güneydoğu köşesinde cadde üzerinde yer alır. Bunun kuzeybatısında selâmlık-mutfak binası bulunmaktadır. Selâmlık-mutfağın güneyinde yedi adet kabri barındıran küçük bir hazire mevcuttur. Bu yapının da kuzeybatısında dedegân daire-

Üsküdar
Mevlevihanesi'nin
semâhâne-
türbe binası

si mevcuttur. Harem bölümü arsanın kuzeydoğu köşesini işgal etmekte ve cadde üzerinde yer almaktadır. Arazinin binalardan artakalan kısmını epeyce geniş bir bahçe teşkil eder.

Yamuk planlı semâhâne-türbe yapısının boyutları kuzeyde 6, batıda 14,5, güneyde 8, doğuda 16 metredir. 50 cm. kalınlığındaki duvarlar moloz taş ve tuğla ile örülmüştür. Pencere ve kapı söveleri kesme küfeki taşındandır. Kıрма çatısı alaturka kiremitle kaplıdır. İki katlı olan binanın zemin katı türbe, üst katı semâhâne şeklinde tasarlanmıştır. Zemin katta batı duvarında yer alan ve bahçeye açılan bir kapıdan türbeye girilmekte, girişin yanlarında üçgen kemerli birer pencere görülmektedir. Türbenin biri kuzey duvarında, beşi cadde üzerindeki doğu duvarında altı penceresi daha vardır. Bunlardan kuzeydeki ile batı duvarının ortasında yer alan sepet kulpu biçimindedir, diğerleri ise üçgen sövelerle donatılmıştır. Güney duvarı sağırır. Dışarıdan türbenin güneybatı köşesine bitişen, tek katlı, dikdörtgen planlı bir türbedar dairesinin varlığı tesbit edilmiştir. Bugüne ulaşmayan türbedar dairesinin kuzeybatı köşesinden başlayan iki kollu ve moloz taş örgülü bir kâgir merdiven üst kattaki semâhâneye çıkmaktadır. Üst katın bütününü işgal eden semâhânenin kuzey yönünde yer alan, yaklaşık 5,5 x 5,5 m. boyutlarındaki kesim iki ucu kavisli bir ahşap parmaklıkla ayrılarak kısmen mutriplere, kısmen de ziyaretçilere mahsus bir maksûreye dönüştürülmüştür. Yine bu yönde parmaklıkların az gerisinde dört adet kare kesitli ahşap sütunun taşıdığı üç ahşap kemer sıralanmaktadır. Maksûreden geriye kalan, ortalama 8,50 x 6,5 m. boyutlarındaki bölüm semâ alanı olarak ayrılmıştır.

Türbede olduğu gibi burada da güney duvarı sağırır. Batı duvarında yuvarlak kemerli, dikdörtgen ahşap kasalı girişten başka iki adet pencere yer almaktadır. Maksûreye ait olan kuzey duvarının ortasında yuvarlak kemerli bir kapı yapının bu cephesinde dışarıya taşan ahşap mükebbireye geçit vermektedir. Yarım daire planlı bu mükebbirede aşağıdan yukarıya doğru basit bir korkuluk duvarı, beş adet kare kesitli ince ahşap sütun, bunların arasında kırık kaş kemer biçiminde ahşap alınlıklar ve kısa bir saçakla donatılmış yarım sekizgen piramit biçiminde bir ahşap çatı görülmektedir. Mihrabın dışarıya çıkıntı yapmayan kavisli nişi ve sepet kulpu kemerli kavsarası vardır. Semâhâne-türbe binasının içinde süsleme olarak kayda değer yegâne unsur mihrap hücresinin yüzeyinde görülen kalem işi tezyinatıdır. Burada uçları püsküllü kordonlarla tutturulmuş perde ve kandil motifli bulunmaktadır. Dış süsleme olarak da kayda değer tek şey cadde üzerindeki doğu cephesinde, üst katta mihrabın tepesine isabet eden yerde görülen sehpa üzerine oturtulmuş Mevlî tacı kabartmasıdır. Siva ile yapılan bu kabartma geç devir tarikat yapılarında sıkça rastlanan, tekke eşyalarının ve tasavvufi sembollerin mimari süslemeye yer alması geleneğine bağlanmaktadır.

Kare bir alanı (12 x 12 m.) kaplayan selâmlık-mutfak binasının kâgir duvarlı zemin katı ve ahşap duvarlı üst katında orta sofalı plan tipi uygulanmış, zemin kattaki sofanın çevresine şeyh odası, mutfak ve bununla bağlantılı somathâne, giriş üzerinde bir çıkma yapan üst kat sofasının çevresine altı adet oda yerleştirilmiştir. Zâviye niteliğindeki bu mevlîhânede mutfak, âsitânelerde görüldüğü gibi yemek pişirmenin yanı sıra semâ meşki ve derviş

Üsküdar Mevlîhânesi hazîresi ve türbenin içinden bir görünüş

terbiyesi gibi fonksiyonları içermediği ve âsitâne mutfaklarına oranla daha ufak tutulduğu dikkati çekmektedir. Dikdörtgen planlı (14,50 x 8 m.), tek katlı ve kâgir duvarlı dedegân dairesi, yapıyı boydan boya kateden bir koridorla bunun üzerinde sıralanan dört adet hücreden ibarettir. Üsküdar Mevlîhânesi'nin tarikat mimarisi açısından en çok dikkati çeken yanı türbenin semâhânenin alt katında yer almasıdır. Söz konusu garip konum sûfi çevrelerinde, velîlerle onların yoluna bağlı olanlar arasında bulunduğu inanılan mânevî yakınlığı tasarıma yansıtmakta, diğer taraftan Türk-İslâm mimarisinin erken tarihli kümbetlerinde gözlenen bir gelenekle irtibatlandırılmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hâlen Âsitâne-i Aliyyede ve Civarında Vâki Olan Dergâh ve Zevâyâ ve Mahall-i Zikrullah, İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Nuri Ergin, nr. 1825, sıra nr. 154; *İstanbul Tekkeleri Listesi*, TSMA, nr. E. 1772, 3333, sıra nr. 163; *İstanbul Tekkeleri Listesi*, Süleymaniye Ktp., Zühdü Bey, nr. 489, vr. 1^b; *Melekpaşazâde Kadri Beyefendi, Hankâhname (İstanbul Tekkeleri Listesi)*, Süleymaniye Ktp., Nuri Arlasez, nr. 36, vr. 3^a; *Sultan II. Mahmud'un Kızı Sâliha Sultan ile Top-hâne-i Âmire Müşiri Halil Rifat Paşa'nın İzdıvacı Merasimindeki Davetlilerin Kaydına Mahsus Defter*, İÜ Ktp., İbnülemin, nr. 2802, vr. 13^a; *Âsitâne Tekkeleri*, s. 5; *Bandırmalızâde, Mecmûa-i Tekâyâ*, İstanbul 1307, s. 5; *Mecmûa-i Cevâmî*, II, 72-73, nr. 126; *Mehmed Râif, Mir'ât-ı İstanbul*, İstanbul 1314, I, 102; *1328 Senesi İstanbul Bel-desi İhsâiyât Mecmuası*, İstanbul 1329, s. 19; *Hüseyin Vassâf, Sefîne-i Evliyâ* (haz. Mehmet Akkuş –

Üsküdar Mevlîhânesi'nin selâmlık-mutfak binası

ÜSKÜDAR MEVLEVİHÂNESİ

Ali Yılmaz, İstanbul 2006, V, 259-275; Behçetî, *Merâkid-i Mu'tebere-i Üsküdar*, s. 89-92; Konyalı, *Üsküdar Tarihi*, I, 210-212; Zâkir Şükrü, *Mecmûa-i Tekâyâ* (Tayşî), s. 24; M. Baha Tanman, "Relations entre les semahane et les türbes dans les tekkes d'Istanbul", *Ars Turcica: Akten des VI. Internationalen Kongresses für Türkische Kunst* (ed. K. Kreiser), München 1987, s. 315-316; a.mlf., "Settings for the Veneration of Saints", *The Dervish Lodge: Architecture, Art and Sufism in Ottoman Turkey* (ed. R. Lifchez), Berkeley 1992, s. 148-149; a.mlf., "Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları / Tekkeler", *Türkler* (nşr. Hasan Celal Güzel v.dğr.), Ankara 2002, XII, 158; a.mlf., "Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları / Tekkeler", *Osmanlı Uygarlığı* (haz. Halil İnalçık – Günsel Renda), İstanbul 2003, I, 302; a.mlf., "Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları / Tekkeler", *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler* (haz. Ahmet Yaşar Ocak), Ankara 2005, s. 357; a.mlf., "İstanbul'da Mevlevîliğin Fiziksel Ortamı-The Physical Setting of the Mevlevî Order in Istanbul", *Saltanatın Dervişleri Dervişlerin Saltanatı-The Dervishes of Sovereignty The Sovereignty of Dervishes* (haz. Ekrem Işın), İstanbul 2007, s. 82, 94, 98, çz. 4; a.mlf., "Kitchens of the Ottoman Tekkes as Reflections of the Imarets in Sufi Architecture", *Feeding People, Feeding Power-Imarets in the Ottoman Empire* (ed. Nina Ergin v.dğr.), İstanbul 2007, s. 216, 236, şekil 21; a.mlf., "Mevlevîhânelerin Mimari Süslemesinde Mevlevîliğe İlişkin Öğeler", *Aşk Ocağında Cân Olmak-İnsanlığın Mirası: Mevlânâ Celâleddin Rûmî* (haz. Ekrem Işın), İstanbul 2007, s. 101; a.mlf., "Üsküdar Mevlevîhanesi", *DBİst.A*, VII, 348-349; Mehmet Nermi Haskan, *Yüzyıllar Boyunca Üsküdar*, İstanbul 2001, II, 647-651; Sezai Küçük, *Mevlevîliğin Son Yüzyılı*, İstanbul 2003, s. 235-243; Ramazan Muslu, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf* (18. Yüzyıl), İstanbul 2003, s. 313, 354-355, 366-367, 576; Hür Mahmut Yücer, *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf* (19. Yüzyıl), İstanbul 2003, s. 109, 134, 430-431, 439, 452-453, 619, 622, 686, 688 (not 231), 728, 788 (not 253), 838-839, 846; Sâlim Yorgancıoğlu, *Üsküdar Dergâhları* (haz. Ahmed Yüksel Özemre), İstanbul 2004, s. 90-94; Muzaffer Erdoğan, "Mevlevî Kuruluşları Arasında İstanbul Mevlevîhaneleri", *GDAAD*, sy. 4-5 (1976), s. 38-39; Hatice Aynur, "Saliha Sultan'ın Düşün Töreni ve Şenlikler", *TT*, XI/61 (1989), s. 39, nr. 202.

M. BAHÂ TANMAN

ÜSKÜDAR SULARI

İstanbul'un
Anadolu yakasına
içme suyu sağlayan tesisler.

Üsküdar'ın suyunu temin eden en az on sekiz bağımsız vakıf isâle ile bu isâlelerin beslediği çeşmelerin, şadırvanların, camilerin dışında birçok vakıf çeşmesi vardır. Vakıf defterinde Üsküdar sınırları içerisinde (Çamlıca, Kuzguncuk, Dudullu vb. yerler hariç) çeşme, cami, dergâh, kilise gibi su dağıtılan yerlerin sayısı 144'tür. 1924'te Üsküdar'daki bütün vakıf mallarının tes-

bit edildiği belgede Ümraniye, Bulgurlu ve Çamlıca dışında yine aynı sayı bulunmuştur. Üsküdar'da Roma ve Bizans devirlerine ait günümüze ulaşan birkaç ayazmadan başka herhangi bir su tesisine rastlanmamıştır. Osmanlılar'dan önce önemsiz bir yerleşme yeri olan Üsküdar'ın su ihtiyacı tepeler içerisinde açılan galerilerden temin ediliyordu. Bütün su tesisleri Osmanlılar devrinde yapılan Üsküdar'da suyunu tepeler içerisine açılan galerilerden sağlayan çeşmelerden başka on sekiz büyük isâle tarafından beslenen çok sayıda cami, imaret ve sebil çeşmesi inşa edilmiştir. Büyük isâle hatları kronolojik sıraya göre şunlardır:

1. Mihrimah Su Yolu. Mihrimah Sultan'ın Üsküdar'da yaptırdığı iki isâle hattı vardır. Birincisi Bağlarbaşı caddesi civarındaki menbaların suyunu toplayarak Bülbülderesi, Şeyh Camii yoluyla Mihrimah Mektebi altında bugün şarküteri durumuna getirilen çeşmede son bulur. Bu isâle hattının debisi hakkında bilgi edinilememiştir. İkincisine ait isâle hattının uzunluğunun 1930 yılında 1700 m. olduğu tesbit edilmiştir. 954'te (1547) yapılan bu isâle hattının başlangıcı Çiftebakkallar'da ve Kuzguncuk deresi üzerindedir; Kuzguncuk Beykoz caddesini takiben Mihrimah Camii'ne (İskele Camii), medresesine ve çeşmesine su verir. 1930'daki tesbite göre debisi 1,5 lüle (78 m³/gün), vakıf defterindeki tahsise göre ise 2,5 lüledir (130 m³/gün). **2. Solak Sinan Su Yolu.** Çamlıca'nın batı eteklerindeki menbalardan gelen bu su yolunun isâle hattı 2200 m. olup Solak Sinan Camii ve Çeşmesi'ne su verir. 954'te (1547) inşa edilen tesisin debisi 1,5 lüle (78 m³/gün), vakıf defterindeki tahsise göre ise 7 masuradır (45,5 m³/gün). Solak Sinan Çeşmesi sonradan Hacı Halil Ağa tarafından ihya edilmiştir. **3. Atik Vâlide Su**

Yolu. II. Selim'in hanımı ve III. Murad'ın annesi olan Nurbânû Sultan'ın yaptırdığı bu tesis Üsküdar'ın en büyük su tesisidir. 990 (1582) yılında inşa edilmiştir; 15.300 m. uzunluğundaki isâle hattı Çamlıca eteklerinden gelir. Debisi 13 lüledir (676 m³/gün). Atik Vâlide Camii'ne ve külliyesine, hayratı ile çeşmelerine su verir. **4. Aziz Mahmud Hüdâyî Su Yolu.** Bu su yolunun isâle hattı da Çamlıca eteklerinden gelir. 1930'da isâle hattının uzunluğu 3 km. debisi 1 lüle idi (52 m³/gün). Vakıf defterindeki tahsise göre ise 6 lüle 3 masuradır (331,5 m³/gün). **5. Çinili (Mahpeyker) Su Yolu.** Yine Çamlıca eteklerinden gelen bu su yolunu I. Ahmed'in hanımı Mahpeyker Kösem Sultan 1050 (1640) yılında yaptırmıştır. Isâle hattı 9900 m., debisi 3 lüledir (156 m³/gün); vakıf defterindeki tahsise göre ise 6 lüledir (312 m³/gün). Çinili Camii'ne, hamamına ve çeşmelere su verir. **6. Arslan Ağa Su Yolu.** Hatice Turhan Vâlide Sultan'ın kethüdâsı Arslan Ağa bu su yolunu 1056 (1646) yılında yaptırmış ve oğlu ikmal etmiştir. 1930'da 850 m. uzunluğunda, harita üzerinde ölçüldüğünde 1640 m. olan isâle hattı ile 3 lüle (156 m³/gün) suyu tesbit edilmiştir. Arslan Ağa ile hanımı Ayşe ve kızı Ümmühan'ın yaptırdığı çeşmelerle Şeyh Camii'ne su verir. **7. Selâmi Ali Efendi Su Yolu.** 1088'de (1677) inşa edilmiş olup Çamlıca'nın güneybatısındaki menbalardan gelir. 1930'da 700 m. uzunluğunda isâle hattı tesbit edilmiştir. Debisi 1 lüledir (52 m³/gün). **8. Yakub Ağa Su Yolu.** Kapı ağası veya saray ağası Yakub Ağa'nın Divitçiler Camii bitişiğinde bir çeşmesi vardır. Isâle hattının başı Libade, uzunluğu 12.000 metredir. Vakıf defterine göre çeşmeye 1 masura (6,5 m³/gün) su tahsis edilmiştir. Bu kadar az bir debi için 12.000 m. uzunluğunda bir isâle hattı yapılmayacağı âşikârdır. Bu sebeple tesisin

1166 (1753) tarihli İbrâhim Paşa Suyolu Haritası'nda Doğançılar Maksemi'nden su dağılımını gösteren pafta (TİEM, nr. 3336)

